

AUTSAJDERI

Prva sezona

BUNTI

1. S. E. Hinton, *Autsajderi*
2. Ulrich Plencdorf, *Novi jadi mladoga V.*
3. Lori Hols Anderson, *Progovori*

ULRIH
PLENC DORF

NOVI
JADI
MLADOGA
V.

Prevela s nemačkog
Jelena
Kostić Tomović

■ Laguna ■

Naslov originala

Ulrich Plenzdorf

DIE NEUEN LEIDEN DES JUNGEN W.

First published in 1973 by Hinstorff Verlag Rostock.

Copyright © 1973 by Ulrich Plenzdorf

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin.

Translation copyright © za srpsko izdanje 2024, LAGUNA

Citati iz Geteovih *Jada mladoga Vertera* preuzeti su iz: Johan Wolfgang Gete, *Jadi mladoga Vertera*. Preveo s nemačkog Stanislav Vinaver. Beograd, Laguna, 2017.

Edicija Outsajderi

S2: E2

NOVI
JADI
MLADOGA
V.

Kratka vest u *Berliner cajtungu* od 26. decembra

U večernjim satima 24. decembra u jednoj brvnari u vikend-naselju Raj II u gradskoj opštini Lih-tenberg pronađen je mladić Edgar V. sa teškim telesnim povredama. Narodna milicija izvršila je istragu i utvrdila da je Edgar V. već duže vreme neprijavljen boravio u brvnari predviđenoj za rušenje. Do povreda je došlo usled mladićevog nestručnog rukovanja električnim instalacijama.

Čitulja u *Berlincer cajtungu* 30. decembra

Poslednji pozdrav našem dragom kolegi
Edgaru Vibou
koji je izgubio život 24. decembra, nesrećnim slu-
čajem, u cvetu mladosti.
Kombinat VIK Berlin

Sindikato, rukovodstvo kolektiva i Omladinska organizacija

Čitulja u novinama *Folksvaht* iz Frankfurta na Odri od 31. decembra

Poslednji pozdrav našem drugu iz detinjstva
Edgaru Vibou,
koji je nedavno iznenada preminuo usled nesrećnog slučaja.

Kombinat Hidraulika Mitenberg
Obrazovni centar, rukovodstvo kolektiva i Omladinska organizacija

Sa velikom tugom obaveštavam
da je moj voljeni sin
Edgar Vibo
preminuo 24. decembra od posledica nesrećnog slučaja.
Ožalošćena majka
Elza Vibo

„Kada si ga poslednji put videla?“

„U septembru. Krajem septembra. Veče pre nego što je otišao.“

„I nije ti palo na pamet da prijaviš njegov nestanak?“

„Odakle ti pravo da mi bilo šta prebacuješ? Godinama si se o sinu brinuo tek toliko da pošalješ poneku razglednicu!“

„Molim? Zar nisi ti lično zahtevala da bude tako, zbog mog načina života!?“

„Ironičan, kao i uvek! – To što nisam otišla u policiju možda je bilo jedino dobro što sam uradila. Pa i to je na kraju ispalo pogrešno. Na početku mi je bilo dosta njegovih gluposti. Doveo me je u veoma tešku situaciju u Obrazovnom centru i u Kombinat. Direktorkin sin, do tada najbolji đak, sa prosekom 4,9, odjednom ispada huligan! Napušta školu! Beži od kuće! Šta reći...! Ali uskoro je počeo

redovno da se javlja. Ne meni. Ni slučajno. Svom drugaru Viliju. Snimao je kasete i slao mu. Neke vrlo čudne priče. Pretenciozne. Na kraju mi je taj Vili dao da ih preslušam, pošto je i njemu sve to počelo da deluje zabrinjavajuće. Nije odmah hteo da mi kaže gde je Edgar, to jest da je u Berlinu. Na osnovu kasete ništa živo nije moglo da se zaključi. Bar se videlo da je zdrav, i da radi, da se ne skita. Posle je pominjao i neku devojkicu, ali su u nekom trenutku raskinuli. Udala se! Dok je bio *ovde*, kod mene, nije jurio devojkice. Ali sve to zajedno uopšte nije delovalo kao problem za policiju!“

Stop, stoj, stani! – Sve to, naravno, nema nikakve veze sa životom. I te kako sam imao devojkice. Prvu već sa četrnaest godina. Sad mogu da pričam o tome.

Nismo znali ništa konkretno o tome šta i kako s devojkama, iako smo slušali svakakve priče. Pa sam odlučio da tu stvar lično ispitam, da sve lepo empirijski utvrdim. Takav sam po prirodi.

Zvala se Silvija. Bila je nešto starija od mene, oko tri godine. Trebalo mi je tačno šezdeset minuta da je smuham. Mislim da je to bilo sasvim dobro prolazno vreme za moje godine, pogotovo što se moj urođeni šarm tek nalazio u fazi razvoja, baš kao i moja muževna vilica. Ne pominjem sad to da bih se hvalio, ljudi, samo neću da steknete pogrešnu sliku.

Godinu dana kasnije majka me je zvanično upozнала sa najvažnijim činjenicama o seksu. Sva se, jadna,

preznojila objašnjavajući. Kreten kakav sam već bio, umesto da se ludo zabavim, ja sam se pravio naivan kao uvek. Koja glupost.

„A kako je to ispao huligan?!“

„Slomio je nožni palac nastavniku praktične nastave.“

„Nožni palac?“

„Bacio mu je na nogu neki težak komad gvožđa, neku ploču. Umalo me šlog nije strefio. Mislim stvarno...!“

„Iz čista mira?“

„Nisam lično prisustvovala incidentu, ali kolega Fleming – to je nastavnik praktične nastave, veoma iskusan i pouzdan pedagog – kolega Fleming mi je ispričao šta je bilo. Ujutro je učenicima podelio materijal za rad, konkretno metal za te podloške. Trebalo je da ih isturpijaju. I onda su oni turpijali. Edgarov drugar Vili završio je jednu podlošku, ali je nastavnik primetio da je ovaj nije napravio sam, ručno, nego da je urađena mašinski. Kod nas u proizvodnji se te podloške, naravno, prave mašinski. Dečko je nabavio jednu od tih podložaka i podmetnuo je nastavniku. Sve precizno urađeno, u milimetar. Fleming mu je rekao: Ovo je radila mašina.

Vili: Kakva mašina?

Fleming: Mašina u Hali 2.

Vili: Šta, tamo ima neka mašina koja to radi?! Nisam imao pojma, nastavniče. U Hali 2 smo poslednji put bili kad smo prvi put došli na praktičnu nastavu. Tad još nismo imali vezu s vezom, bili smo ubeđeni da ta mašina leže jaja.

I to je u stvari bio šlagvort za Edgara, pošto su se sve unapred dogovorili: Dobro, pretpostavimo da u hali stvarno ima takva mašina. Može biti. Ali zašto mi onda turpijamo ove podloške ko blesavi? I to u trećoj godini.“

Stvarno sam to rekao. To je tačno. Ali spontano. Ništa se nismo dogovorili. Znao sam šta su Vili i ostali momci planirali, ali sam mislio da se držim po strani kao i uvek.

„Fleming: Šta sam vam rekao kad ste prvi put došli kod mene? Rekao sam vam: Evo vam komad gvožđa! Onda kada budete od njega umeli da napravite sat, tad možete reći da ste izučili zanat. Ni ranije, ni kasnije. To je moja deviza.

A Edgar njemu na to: Ali, nastavniče, niko od nas ne želi da bude časovničar.“

Odavno sam još hteo Flemingu to da kažem. Nije problem bila samo ta njegova šugava deviza nego čitav taj njegov stav iz srednjeg veka, iz doba manufaktura. Ali sam ranije uvek nekako uspevaao da oćutim.

„I onda mu je Edgar bacio podlošku na nogu, i to s tolikom snagom da mu je slomio palac. Kad sam čula, samo što se nisam srušila. Nisam mogla da verujem sopstvenim ušima.“

Ovo je sve tačno. Osim dve sitnice. Prvo, nisam *bacio* podlošku. Nije bilo potrebe. Te šugave podloške su već same po sebi dovoljno teške da polome prst. Dovoljno je bilo da je ispustim. Što sam i uradio. A drugo, nisam je ispustio kad je Fleming ispalio onu svoju šugavu devizu sa satom, nego tek nakon što je izgovorio još jednu rečenicu. Prodrao se: Od tebe to nisam očekivao, Vibeau!

Tu mi je pukao film. Tad sam ispustio podlošku. Na šta to liči: Edgar Vibeau! Moje prezime se piše *Vibeau*, ali se izgovara *Vibo*! To je isto kao kada bi umesto *nivo* rekao *niveau*, jer se na francuskom tako piše!

Mislim, svaki čovek ima pravo da mu ime izgovaraju kako treba. Ako nekome to možda nije bitno – u redu, njegova stvar. Ali meni jeste.

I to je tako išlo godinama. Majka je mrtva 'ladna puštala da je zovu Elza Vibeau. Smatrala je da su se ljudi tako navikli i da od greške u izgovoru još niko nije umro. A i sve što je postigla u Kombinat i u Obrazovnom centru, postigla je s prezimenom Vibeau.

A onda sam, naravno, i ja bio Vibeau! Ljudi moji, šta je s Vibo? Što onda nije svejedno da li je Hitler ili Himmler! To bi bio skandal prve klase! Ali u našem slučaju? Nikom ništa! Vibo je staro hugenotsko prezime, pa šta?

Naravno, sve to nije bio razlog da onom šugavom Flemingu polomim šugavi palac onom šugavom metalnom pločom. To je stvarno bila svinjarija. Odmah mi je bilo jasno da niko više neće ni pomenuti to glupavo turpijanje na praktičnoj nastavi, da se niko neće pitati da li ono ima smisla ili nema, nego će sad svi samo pričati o podloški i o palcu.

Tako mi nekad dođe, preplavi me neka vrelina i zavrti mi se u glavi, i onda napravim nešto bez veze, ne znam posle ni zašto ni kako. To je valjda bila ta moja hugenotska krv, ili sam imao visok krvni pritisak, šta znam. Možda i jedno i drugo: visok pritisak hugenotske krvi.

„Hoćeš da kažeš da se Edgar prosto uplašio posledica i da je zato pobegao?“

„Da. Šta bi drugo bilo?“

Nije sporno: uopšte se nisam radovao nastavku priče. „Šta omladinac Edgar Vibeau (!) ima da izjavi o svo-
me ponašanju prema nastavniku praktične nastave Flemingu?“

Ej, ljudi! Pre bih jezik pregrizao nego što bih pristao da se izvlačim u stilu: Uviđam svoju grešku... Uбудuće ću... Svečano obećavam da ću... i tako dalje, u tom stilu! Ne mogu da smislim samokritiku, hoću reći, javnu samokritiku. To je nekako ponižavajuće. Ne znam da li drugi to tako vide. Smatram da ljudima ne treba dirati u ponos.

A i ta gnjavaža sa uzorima. Ne možeš ni da prdneš ko čovek a da te ne uhvate sa tom pričom: Imaš li uzor? Koji? Ili te teraju da pišeš tri sastava nedeljno o tome. Može biti, imam uzor, ali ne moram o tome na sav glas. Jednom sam napisao: Moj najveći uzor je Edgar Vibo. Hteo bih da budem ono što će on biti. Ništa više od toga. Hoću reći: *Hteo sam* to da napišem. Na kraju sam ipak odustao, ljudi. Pritom bi mi sastav, u najgorem slučaju, ostao neocenjen. Nijedna od svih onih nastavničkih gnjida nikad se ne bi usudila da mi da keca.

„Da ipak nije bilo još nešto? Sećaš li se možda neke problematične situacije?“

„Hoćeš da kažeš, neke svađe? Nikada se nismo svađali. Odnosno, jednom jesmo. Bacio se niz stepenice, od besa, što nisam htela da ga povedem negde. Kad je imao pet godina, ako *to* misliš. Ali nije bitno, svejedno ćeš sigurno proglasiti da sam ja za sve kriva.“

Kakva glupost! Niko nije ni za šta kriv, osim mene. To da bude jasno! Edgar Vibo je napustio školu i pobegao od kuće *zato što je to odavno želeo*. U Berlinu se neka-ko snalazio kao priučeni moler, provodio se, imao je Šarlotu i malo je falilo da napravi veliki pronalazak, *jer je tako hteo!*

To što sam otišao u večna lovišta, to je stvarno bez veze. Ali ako je za utehu: nisam osetio skoro ništa. Ljudi

moji, 380 volti nije šala. Baš je brzo išlo.

Inače, ovde u večnim lovištima niko ionako ne žali ni za čim, i niko se ni zbog čega ne kaje. Svima nam je jasno šta nas tu čeka. Prestaćemo da postojimo čim vi prestanete da mislite na nas. Moje karte su tu baš slabe. Previše sam bio mlad, nije imao mnogo ko da me zapamti.

„Ja sam otac Edgara Viboa.“

„Drago mi je. Ja sam Vili Lindner.“

Pozdrav, Vili! Celog života si mi bio najbolji drug, pa mi učini još jednu uslugu. Nemoj i ti sad da kreneš da kopaš po svojoj duši, ili po čemu god već, i da se pitaš da li je nešto možda tvoja krivica, i tako to. Drži se.

„Kažeš da postoje te Edgarove kasete, na kojima nešto priča? Da li su kod tebe? Hoću reći, mogu li da ih preslušam? Nekom prilikom?“

„Možete, naravno.“

KASETE:

kratko i razgovetno / vilhelme / učinio sam poznanstvo koje se / i to prisno / srca moga tiče / s anđelom / pa ipak nisam u stanju da ti iskažem koliko je savršena / zašto je savršena / dovoljno